

УДК [378.016.80]:33

КУЛЬТУРОЛОГІЧНА ПАРАДИГМА СУЧАСНОСТІ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА

М. С. Якубовська

*Українська академія друкарства,
вул. Під Голоском, 19, м. Львів, 79020, Україна*

На прикладі аналізу парадигми сучасного літературного процесу досліджено проблему творення інформаційної безпеки суспільства, розглянуто взаємодію людської особистості і архетипу сучасної культури як основу творення культурологічної парадигми сучасності. На конкретних прикладах доведено, що література виступає найдієвішим способом формування самосвідомості людської індивідуальності, а відтак і важливим чинником творення інформаційної безпеки суспільства. На чітких прикладах розглянуто роль сучасної літератури в інформаційному просторі сучасності, що має велике державотворче значення, адже література має стати предметом порозуміння як між людськими індивідуальностями, так і між народами, позаяк вона є способом творення живого діалогу у навістіж розчиненому діапазоні сучасної культури.

Ключові слова: *архетип сучасної культури, культурологічна парадигма, культурологічний світогляд, демократизація навчання, інноваційні програми, гармонійний розвиток особистості.*

У процесі формування інформаційної безпеки суспільства та визначення ролі літератури у цьому становленні величезного значення набувають наукові праці філософів, педагогів, психологів, серед яких важливу роль відіграють роботи В. Кременя, І. Зязюна, Н. Ничкало, О. Барабанщикова, В. Гриньова, І. Ісаєва, В. Сластьоніна, Є. Барбіна, А. Бойко, Г. Васяновича, С. Гончаренка та ін. [1]. Проблема формування якісно оновленої культурологічної парадигми в освітньо-виховному процесі розкривається в працях багатьох сучасних науковців (З. Бакум, В. Байденко, Н. Бібик, О. Божович, С. Бондар, П. Борисов, А. Богуш, І. Варнавська, М. Вашуленко, Л. Ващенко, І. Волкова, М. Гончарова-Горянська, О. Горошкіна, Л. Гузев, І. Гушлевська, І. Зимня, І. Єрмаков, С. Караман, О. Локшина, Л. Луценко, А. Макарова, Н. Мордовцева, О. Овчарук, Л. Паращенко, М. Пентилюк, О. Пометун, О. Савченко, О. Семенов, П. Хоменко, І. Хом'як та ін.). Основне завдання — формування основи для становлення парадигми якісно нової інноваційної парадигми сучасної освіти.

Провідною ідеєю є компетентнісно-орієнтована освіта, спрямована на комплексне засвоєння знань та способів практичної діяльності, завдяки яким людина може не лише ефективно використовувати на практиці засвоєні знання, а й вміти їх захищати, що становить основу для формування інформаційної безпеки сучасності.

Мета статті — на прикладі аналізу архетипу сучасної літератури розглянути засади формування інформаційної безпеки суспільства, дослідити роль сучасної літератури у творенні сучасної культурологічної парадигми. На конкретних прикладах довести, що гармонійного, всебічного розвитку, освіченості, духовного багатства, моральної чистоти людина досягає лише за умови, коли поряд з інтелектуальною, моральною, естетичною красою є високий ступінь культури праці, адже людська індивідуальність в усі часи мала визначальний вплив на становлення культурологічного середовища епохи.

Література як спосіб формування самосвідомості людської індивідуальності є найдієвішим чинником творення культурологічної парадигми сучасності, що на сьогодні виступає основою формування інформаційної безпеки суспільства. У зв'язку з орієнтацією освіти на нові стандарти, сучасна педагогічна наука працює над інноваційним впровадженням заміни традиційної освітньої парадигми на культурологічну. Учені одноголосні в тому, що набуття культурологічної компетентності неможливе без формування сучасної культурологічної парадигми, у якій дослідження та впровадження літературного процесу виступає дієвим чинником.

Парадигма виховання молоді в дусі постійного збереження, примноження духовного спадку й всезагального залучення до імперативу високих цінностей вимагає загальної, чинними складниками якої є комунікативна, філософська, культурологічна, естетично-емоційна; культура самоосвіти, самовиховання тощо.

Архетип формування компетентної особистості, яка є носієм та транслятором духовної культури, вміє творчо, з високим моральним імперативом змінювати на краще власне життя й буття своєї країни — ось далеко неповний перелік інноваційних стратегічних завдань, які стоять перед сучасною педагогічною наукою.

Ефективне та постійне виконання поставлених перед новітньою інноваційною освітою завдань передбачає формування парадигми оновлення змісту, форм і методологічних підходів до підготовки фахівців, здатних в умовах непростих глобальних викликів до майбутньої якісної професійної діяльності.

Актуальність формування сучасної культурологічної парадигми, яка є головною засадничою основою становлення культурологічної компетентності майбутніх фахівців-професіоналів зумовлена тим, що саме від якості та ефективної їхньої професійної підготовки залежить результат становлення сучасної інноваційної педагогічної, зокрема професійної, освіти та формування культурологічної особистості нового громадянина нової епохи.

Встановлення гармонійного зв'язку між формування культурологічної компетентності і професійним становленням сучасного професіонала-фахівця є інноваційним, системним та багатограним, коли в основі лежатиме розвиток сучасного мистецтва, без усвідомлення архетипу якого неможливий якісний розвиток сучасного суспільства.

Інформаційний простір без культурологічних засад не здатен на самозахист, адже лишень культурологічний напрямок дає можливість не лише становленню, а й розвитку змістовної мисленнєвої діяльності. Формування основ сучасної культурологічної

парадигми сьогодні вимагає багатовекторності своєї діяльності: поруч із переосмислення мистецької спадщини від найдавніших часів, відколи наша духовна ідентичність здатна до самоусвідомлення, і одночасний глибокий і глибинний аналіз тих процесів, які відбуваються упродовж останніх десятиліть. Ми проходимо унікальну епоху, яка швидко видозмінюється і трансформується у якісно нові духовно-емоційні площини.

Відбиток минулих десятиліть, від початку ХХ століття, вимагають нашого спокійно-зваженого, неупередженого погляду на багато явищ. Адже українство, збираючи воедино духовні культурологічні сили, які вигранювалися як на українських теренах, в непростих умовах для існування та розвитку, так і умовах інших цивілізаційних систем, шукало своє обличчя. Леся Українка у поемі «Бояриня» справедливо наголошувала устами своїх персонажів «хто кров теряв із ран, а ми із серця... а ми несли кайдани невидимі».

У філософсько-екзистенційному творі «Лісова пісня» Леся Українка, передбачаючи непростий розвій для української культури у ХХ столітті, знову-таки утверджувала незламне: «Ні, я жива, я буду вічно жити! Я маю в серці те, що не вмирає!» За сюжетною картиною «кохання-зрада-прощення» письменниця на рівні духовної інтуїції відчитувала ризики майбутніх культурологічних факторів, які стануть на заваді творення нового інноваційного духовної світу. Мотив прощення і порозуміння як засаднича основа сучасної культурологічної парадигми стане основою, яка дасть змогу культурологічному становленню перейти від засад ненависті і озлоблення до засад порозуміння і прощення. А це і буде початком творення нової культурологічної парадигми. За висловом Оноре де Бальзака, «популярності можна досягти лише за допомогою чуттєвої виразності мистецтва; апостольське служіння мистецтву — призначення художника» [3, с. 123].

Думати як основа інноваційної культурологічної парадигми — означає діяти, оскільки філософська суть слова — це мистецтворчість, матеріалізація у навколишньому середовищі. Звідси парадигми мислєдїяльностї як основна рушійна сила, сформульована Лесею Українкою у філософській поезії «Слово, коли ти живе, стати ся тілом пора!» У даній інноваційній системі молекула слова розщеплюється аж до атома слова, аж до суті одкровення... Інноваційна культурологічна парадигма вимагає від людини не лише бачити, а розуміти, не лише чути, а і розуміти, не лише мислити, а вміти розрізнити зло від фальші, вміти ставати постійно на захист істини, вміти задум слова реалізувати у дії.

Культурологічна парадигма сучасності формує особистість засобами мистецтва, а відтак ця особистість здатна перетворювати світ, якісно оновлюючи його.

Культурологічна парадигма базується на досягненнях мистецького світу, серед яких література є виявом не лише духовної свідомості суспільства, але і його трансформацією у майбутнє. Маючи об'єктивно існуючий зв'язок з іншими видами та засобами виховання, культурологічна парадигма завжди логічно цілеспрямована на формування моделі зовнішнього світу у нерозривній єдності зі світом людської індивідуальності, оскільки цей зв'язок перебуває у площині постійного взаємозв'язку та взаємопроникнення.

Сучасна література у її найяскравіших зразках, про що ми детально зупинимося в наступних розділах, поєднала у собі художній зразок апостольського служіння мистецтву, трансформацію живого нерва сьогодення у єдиний семантично-емоційний конгломерат, котрий пов'язує в єдине ціле культурологічну парадигму сучасності та досягнення минулого культурологічного світу у духовній еволюції людства. «Важко переоцінити вплив, який минуле мистецтва завжди справляє на його майбутнє. Коли у художникові зіштовхується його індивідуальне чуття з уже існуючим мистецтвом, відбувається щось на зразок хімічної реакції. Митець не самотній перед світом: за місток-підказку, що їх пов'язує, править художня традиція. Якою буде реакція оригінальної творчої особистості на взірці краси попереднього мистецтва? Вона може бути позитивною або негативною. Художник або досягне злагоди з минулим і поставиться до нього як до спадщини, котру слід вдосконалювати, або ж у ньому виникне стихійна відроза до авторитетних і традиційних митців — відроза, яку важко витлумачити. І якщо у першому він залюбки задовольниться звичними формами і відтворюватиме певні їх сакральні зразки, то у другому він не тільки створить щось відмінне від загально визнаної традиції, а й з радістю надасть йому яскраво вираженого відтінку протесту проти прийнятих на той час форм» [6, с. 153]. Домінуючі принципи моралі, етики, які формуються культурологічною парадигмою сучасності, у процесі формування літературної парадигми сьогодення залишаються у полі зору напруженого світосприймання. Це потреба формувати кращі духовно-емоційні якості своїх сучасників. Ці еволюційні постулати ми відчитаємо у зразках кращих романних полотен нашої доби: В'ячеслава Медведя, Галини Тарасюк, Євгена Пашковського, Наталі Околітенко, Надії Тубальцевої, Любомира Сеника та ін. Ліричні персонажі цих героїв набираються все більшого життєвого досвіду, еволюціонують у багатьох напрямках, залишають глибиннопроникаючий погляд на світ.

Якщо ліричний персонаж в осмисленні баченого стає філософом, то в душі у нього продовжують вирувати постійні емоції, потреба дива, щирої безпосередності. Єдино-просторовість — характерна риса цих полотен, оскільки вона становить взаємопроникнення на духовно-емоційному рівні. Минуле залишається жити у всіх своїх виявах, трансформуючись у щораз нові площини. Це не просте взаємопроникнення минулого століття, де час ішов розміреним кроком. Ці інноваційні культурологічні пласти стають надбанням цілих епох випереджувальними темпами — вони квапляться унеможливити майбутні помилки людства. Актуальним підтвердженням цих еволюційних культурологічних ремінісценсій стають слова Ортего-і-Гассета: «Чи ми хочемо того, чи ні, людське життя постійно зв'язане з майбутнім. З сучасного моменту ми скеровуємо свою увагу на прийдешній. Тому жити — це завжди, без угаву та спочинку, робити. Чому нікому не прийшло на думку, що робити, робити будь-що, означає здійснювати майбутнє?» [5, с. 123].

Наявність інноваційної мети формування культурологічної парадигми як основи формування культурологічної компетентності сучасного студента поєднана з усвідомленою діяльністю людини, яка, змінюючи себе, формує основи змін у самій суспільній формації, системно упорядковуючи та посилюючи смислові ціннісні

системи. Результати сформованої культурологічної компетентності набувають багатогранного вияву: від формування естетичного смаку аж до усвідомлення необхідної духовної діяльності як доконаного фактора, коли слово стає дієвим чинником формування інноваційної культурологічної парадигми сучасності. Складовими чинниками цієї структури стають окремі архетипи: якість культурологічної діяльності, загально-усвідомлена професійна культура, культурологічний ідеал тощо. Усі ці визначення мають сенс та складають мету культурологічного виховання, тому що формують здатність людини до духовного сприйняття світу.

Свого часу Л. Уайт у праці «Концепції еволюції в культурній антропології» та «Еволюція культури», надав визначення культури (найефективнішому способу оволодіння світом, перетворення і регулювання культурологічних процесів за допомогою символів) та запропонував поняття «культурологія». Дослідник виділяв у культурі три процеси і, відповідно, три можливі способи її інтерпретації: часовий (хронологічна послідовність одиничних подій, яку досліджує історія культури); формальний (розгляд явищ культури в позачасовому, структурному і функціональних аспектах; цією проблематикою займається наука теорія культури); формально-часовий (розгляд явищ у вигляді послідовності зміни його форм; інтерпретацією цього процесу займається еволюціонізм) [7].

Розглядаючи культуру як інтегровану систему, Л. Уайт зосереджує увагу на дослідженні взаємовпливів трьох підсистем. На наш погляд, учений все ж таки віддає перевагу технологічній підсистемі, яка детермінує усі інші складники культури і зв'язана з постійним збільшенням втрат енергії. Функціонування культури як єдиного цілого визначається витратою необхідної кількості енергії за певний проміжок часу. Енергетична концепція еволюції культури, яку започаткував Л. Уайт, дає можливість стверджувати про непроминальність духовно-еволюційних досягнень людства [7].

Тільки культурологічні досягнення створюють ту гармонію, без якої поступ людства стає просто неможливим: людство неначе хворіє на важку хворобу, «задихаючись» у власному безкультур'ї. Відсутність гармонійного балансу є надзагрозою для існування цілого людства, тому підтримка і промоція низькопробних культурологічних явищ, на які суспільні інституції поки що або не звертають уваги, або просто не мають часу зважати в умовах важких випробувань, через які проходить світова цивілізація, несуть не меншу небезпеку, аніж, скажімо, екологічні лиха.

Естетика художнього світу сучасної літератури — це усвідомлення характеру ліричного героя, який зазвичай розкривається через дії, вчинки — реальні та ірреальні. Адже думати — це також діяти, оскільки думка є первинною суттю дії. Думати, за філософією духовного буття, це і діяти, тобто творити новітній день мисленням. Звідси усвідомлення матеріалізації людської думки, яка при відповідному гармонійному архетипі, який відображає гармонію із Космосом, є спільним тріумфом і спільною волею до дії в минулому, сучасному і майбутньому.

Людська душа стає наскрізною моделлю сучасного архетипу сформованого буття. Позаяк розумова дія, спрямована на приведення психіки людини до стану поглибленої зосередженості, передбачає розумову рівноваженість, певну відсторонен-

ність і заглибленість у всі найпотаємніші скрижалі духовного буття. Боротьба за психологічне здоров'я суспільства є основою психологічної безпеки суспільства. Медитативність, як основа художнього стилю, дає змогу сформувати важливі передумови для творення сучасної культурологічної парадигми. Літературознавчі інноваційні архетипи можна розглядати як складові частини загальної структури, котрим надається властивість впливу на перебіг подій. Це своєрідна художня, яка веде до усвідомлення значущості предмету роздумів.

Формування культурологічної парадигми не обмежується лише формуванням культурологічного ставлення до того чи іншого предмета зображення. Кінцевий результат творення інноваційної культурологічної парадигми пов'язаний з формуванням особистості, яка є творчою, відповідальною, креативно вдумливою та заглибленою у соціальні цінності.

Мова живе у літературному тексті, тому не можна розглядати окремо ці дві категорії, адже лише в діалектичному взаємозв'язку відбувається трансформація інноваційного педагогічного начала: єдність знань, вмінь, навичок та переконань. Мова у кожному літературному тексті є об'єктивованим виразником Духу, формує та підтримує в людині образ душі як трансцентного, надприродного та безсмертного явища. Отже, ми бачимо та усвідомлюємо, що художній текст є провідником високих інноваційних педагогічних технологій (моделей), які покликані стати оновленим архетипом сучасної культурологічної парадигми, позаяк не кожне слово будить «душі високі поривання». Тільки літературний високохудожній текст є тією останньою атомною резиденцією, котра вдихає вогонь (за визначенням Шевченка) в одягу слова.

Пізнання високої культури художнього тексту стає пізнанням великого архетипу сучасної культурологічної парадигми. Камертон доби віддзеркалюється у камертоні людської індивідуальності та навпаки: це і настроєвість, і світовідчуття епохи. Тому у сучасних творах часто використовується автохарактеристика як важлива семантично-емоційна основа творів. «Мова як ідеальна система є досконалим та універсальним засобом сакралізації дійсності в тому розумінні, що вона сама по собі друга реальність (і паралельна, і непаралельна водночас), однак цієї властивості для того, щоб створене письменником (чи іншою інтелектуальною постаттю) на терені слова впродовж тривалого часу (а, може, й назавжди) замало, тому обов'язковою умовою духовної консервації слова є добір мовних засобів, їх поєднання таким чином, що художній (чи якийсь інший) текст стає відображенням національно-духовного стану народу, стану його Душі, його екзистенційних ознак у даному історичному бутті» [6, с. 13].

Необхідність формування інноваційної культурологічної парадигми полягає як у зовнішніх причинах суспільного буття, так і у внутрішніх: у втраті сенсів, у вихованні моральності, людської гідності, духовності. У такий спосіб, вичерпавши себе, традиційна парадигма освіти зумовила необхідність переходу до іншої, якісно оновленої.

З кожним днем стає очевиднішим, що вся система знань про світ, людину і суспільство необхідно кардинально переглянути з огляду на зміни сучасних вимог

як до освіти, так і духовної спадщини. Виникає нагальна потреба не лише до якісного повернення до людських цінностей, до людської індивідуальності, яка усвідомила б себе частиною світової культури, де на основі взаєморозуміння та діалогу культур вона пізнає себе в своїй культурі, примножуючи культуротворчий досвід людства. Саме ці положення становлять основу культурологічної парадигми в сучасній українській педагогічній освіті.

Формування сучасної культурологічної парадигми становить високу актуальність, з'являються безліч інноваційних понять та термінів: педагогічна культурологія, педагогічна культура, культурологічна підготовка. Але ці тенденції можна звести до двох основних напрямів: педагогічна культурологія, у якій поєднується педагогіка і культурологія, що пояснює зміст і форми розвитку педагогічної культури з позиції культурології та культурології освіти, що обґрунтовує та пояснює з позиції культурології і філософії розвитку особистості та природу інноваційного розвитку освіти.

Культурологічна парадигма передбачає, що епіцентром освіти є людина як вільна, активна індивідуальність, котра здатна до особистісної активної самодетермінації в співпраці з іншими людьми та соціумом. Власне літературний текст найбільше причетний до творення характеру ліричного персонажа, що є моделлю для аналізу, спостереження та можливого наслідування (не-наслідування). Ця здатність до мотиваційної оцінки не залишається на пасивно спостерігаючому ставленні до дійсності, а передбачає розвиток активно-творчої діяльності особистості в естетичному перетворенні світу. «Кожна особа стає спадкоємницею духовної інформації, це так само необхідно для людського буття, як і успадкування відповідних генетичних кодів від батька-матері» [6, с. 223].

Механізм формування культурологічної парадигми у процесі формування культурологічної компетентності вихованця може бути визначений як передача досвіду та навичок, що надбало суспільство, причому результативність цього процесу зумовлена усією сукупністю багатогранних соціальних якостей особистості та суспільства. Гармонія внутрішнього світу особистості є тим цементуючим ядром, від якого розгалужуються промені в усі галактики Всесвіту.

У творах, де особа того, хто говорить, не виявлена, у яких вона лише голос, створюється ілюзія відсутності роздвоєння мовця на героя і автора, сам автор розчиняється у своєму творінні. «Підкреслимо в окремий спосіб, що мова має здатність зберігати духовну енергію, своєрідний духовний «відбиток» упродовж довгого часу. Завдяки цій функції мови духовна інформація не втрачає ні волютативної, ні емоційної сили» [6, с. 123]. Формування світоглядної цілісності людського індивіда можливе лише виразно художнім літературним текстом. У протилежному випадку, розчакнута література творить в межовій ситуації синдром екзистенційного зламу, яка руйнує душу особистості на атомно-молекулярному рівні.

Проблема формування культурологічної парадигми сьогодення охоплює широкий духовний рух сучасності. Це і загальнолюдський рух широкого кола людей, який ставить проблеми демократизації, необхідності боротися з нігілізмом та низькопробними текстами, які не мають нічого спільного із високим мистецтвом. Тільки високе мистецтво здатне творити душу сьогодення. Непідробна громадська

напруга, високий художній рівень творів створює новітній архетип поетичного слова сучасності. Як справедливо стверджує Ортега-і-Гассет, «людина повна нецивілізованих нахилів, що цей найновіший варвар є автоматичний продукт модерної цивілізації... Слід сформулювати наступний закон, що його підтверджують палеонтологія та біогеографія: людське життя постало й розвивалося лише тоді, коли засоби, якими воно розпоряджалося, були зрівноважені проблемами, які воно зустрічало. Це стосується однаково і до духовної, і до матеріальної сфери» [5, с. 73].

Духовний діалог сучасної літератури з навколишнім середовищем є духовною молекулою, тією духовною субстанцією, на якій базується діалог не лише людських індивідуальностей, а і людських цивілізацій. На наш погляд, у цьому випадку ми спостерігаємо, як «функція збереження Духу впливає із самої природи мови, яка в художніх та нехудожніх засобах сакралізує дійсність, тобто одухотворює її, прагне насамперед відтворити, зафіксувати духовну структуру людини... передати її саморух, її динамізм, її трансформацію, її послаблення та посилення... Мова як ідеальна система є досконалим та універсальним засобом сакралізації дійсності... текст стає адекватним відображенням національно-духовного стану народу, стану його Душі, його екзистенційних ознак у даному історичному бутті» [6, с. 133].

Творення культурологічної парадигми сучасності можливе лише на основі високого мистецького сегменту. Це органічна сув'язь, практично ніде не декларована, проте глибинна й постійно незрадлива суголосність митця зі світом. Вируючим, проблемним, а все ж прекрасним. І якщо й проривається в ліриці крик зраненої пекучими болями сьогодення душі, то не для того, аби змусити нас знову й знову здригнутися. «Розбудова духовної структури людини абсолютно залежна від слова, оскільки мова є джерелом духовного інтелектуального взаємозбагачення між людьми...» [6, с. 123]. М. Каган слушно зазначав, що «людство вступило в таку фазу свого розвитку, коли від кожного народу, кожної держави, кожного типу культури і кожної особистості вимагаються невідомі всій попередній історії самосвідомість і розуміння сутності цієї нової, безпрецедентної соціокультурної ситуації... Природознавство, природничі та технічні науки, математичні розрахунки є лише компонентами певного системного цілого, в якому природне буття нерозривно пов'язане з людським, матеріальне з духовним, макрокосмічне з мікрокосмічним, загальнолюдське з особистісним. Пізнання цього зв'язку і стає життєво важливим для людства завданням, гуманітарною за своєю суттю задачею. Адже її розв'язання залежить безпосередньо не від знань Людини, що відображають закони буття, а від її позиції щодо до іншої Людини» [4, с. 64–65].

Отже, ми можемо стверджувати, що зростання ролі культури в житті суспільства, успіхи, досягнуті в науково-теоретичній думці, багато в чому зумовили посилення уваги дослідників з різних галузей наук до дослідження і обґрунтування усіх структурних компонентів, які містять у собі поняття «культура». Одним з ефективних шляхів вирішення цих проблем стало формування загальної культурологічної компетентності й виявлення психолого-педагогічних умов ефективного її формування як інтегративної особистісної системи, що є основою формування інформаційної безпеки сучасного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біла книга національної освіти України / Т. Ф. Алексєєнко, В. М. Аніщенко, В. Г. Кремень та ін.; НАПН України / за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : Інформ. системи, 2010. 340 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» : наук.-практ. коментар / Гончаренко В. Г., Левківський К. М., Лисенков С. Л. та ін. / за заг. ред. Кременя В. Г. Київ : СДМ-Студіо, 2002. 323 с.
3. Історія української школи і педагогіки: хрестоматія / упоряд. О. О. Любар; за ред. В. Г. Кременя. Київ : Знання, 2003. 766 с. (Сер. Вища освіта ХХІ ст.).
4. Каган М. Перспективи розвитку гуманитарного знання в ХХІ веку. *Личность. Культура. Общество*. Москва, 2005. Вып. 4.
5. Ортега-і-Гассет. Епілог про розчаровану душу. Вибрані твори. Київ : Основа, 1994, 420 с.
6. Федик О. Мова як духовний адекват світу (дійсності). Львів : Місіонер, 2000. 298 с.
7. Хаек Ф. А. Пагубная самонадеянность. Москва, 1992.
8. Кремень В. Г., Ткаченко В. Україна: Шлях до себе. Проблеми суспільної трансформації. Київ, 1999. 658 с.

REFERENCES

1. Aliexsieienko, T. F., Anishchenko, V. M., & Kremen, V. H. ta in. (2010). Bila knyha natsionalnoi osvity Ukrainy / NAPN Ukrainy. Kyiv : Inform. systemy (in Ukrainian).
2. Honcharenko, V. H., Levkivskiy, K. M., & Lysenkov, S. L. ta in. (2002). Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» : nauk.-prakt. Komentar. Kyiv : SDM-Studio (in Ukrainian).
3. Uporiad. Liubar , O. O. (2003). Istoriia ukrainskoi shkoly i pedahohiky. Kyiv : Znannia (Ser. Vyshcha osvita KhKhI st.) (in Ukrainian).
4. Kagan, M. (2005). Perspektivy razvitiia gumanitarnogo znaniia v KhKhI veke: Lichnost. Kultura. Obshchestvo. Moskva, 4 (in Russian).
5. Orteha-i-Hasset. Epiloh pro rozcharovanu dushu. Vybrani tvory. (1994). Kyiv : Osнова (in Ukrainian).
6. Fedyk, O. (2000). Mova yak dukhovnyi adekvat svitu (diisnosti). Lviv : Misioner (in Ukrainian).
7. Khaek, F. A. (1992). Pagubnaia samonadeiannost. Moskva (in Russian).
8. Kremin, V. H., & Tkachenko, V. (1999). Ukraina: Shliakh do sebe. Problemy suspilnoi transformatsii. Kyiv (in Ukrainian).

doi: 10.32403/0554-4866-2018-1-75-156-165

**CULTUROLOGICAL PARADIGM OF MODERNITY AS A BASIS
FOR THE FORMATION OF INFORMATION SECURITY OF THE SOCIETY**

M. S. Yakubovskaya

*Ukrainian Academy of Printing,
19, Pid Holoskom St., Lviv, 79020, Ukraine
maria_sp@i.ua*

The problem of the creation of information security of the society, the interaction of the human person and the archetype of modern culture as the basis of the creation of

the cultural paradigm of modernity has been studied on the example of the analysis of the paradigm of the modern literary process. Concrete examples prove that literature is the most effective way of forming the consciousness of human individuality, and hence an important factor in the creation of information security of the society. The role of contemporary literature in the information space of the present day, which has a great state-building significance, is considered in specific examples, as literature must become the subject of understanding both between individual human beings and among peoples, because it is a way of creating a living dialogue in a widely open range of modern culture.

The system of establishing a harmonious connection between the formation of the cultural competence of a modern specialist and the formation and the development of contemporary art has been studied. Modern literature is regarded as an existential connection of the past, present and future, which has a decisive influence on the formation of the cultural environment of the present.

It has been proved on the example of the works of modern literature that the world of human individuality is a synergistic spiritual force that influences the systemic creation of the society. The unity of the form and content of the work of art creates a document of the era. Qualitative, high-art work is the basis of information security of the society, as it provides the content not only in empirical reading, but in all the multifaceted meanings.

The formation of the spiritual structure of human personality in the system of spiritual intellectual enrichment and the role of the information component in this process have been considered. The formation of this connection becomes the basis of information security of the modern society.

Keywords: *archetype of modern culture, culturological paradigm, cultural-world outlook, democratization of education, innovative programs, harmonious development of personality.*

Стаття надійшла до редакції 26.02.2018.

Received 26.02.2018.